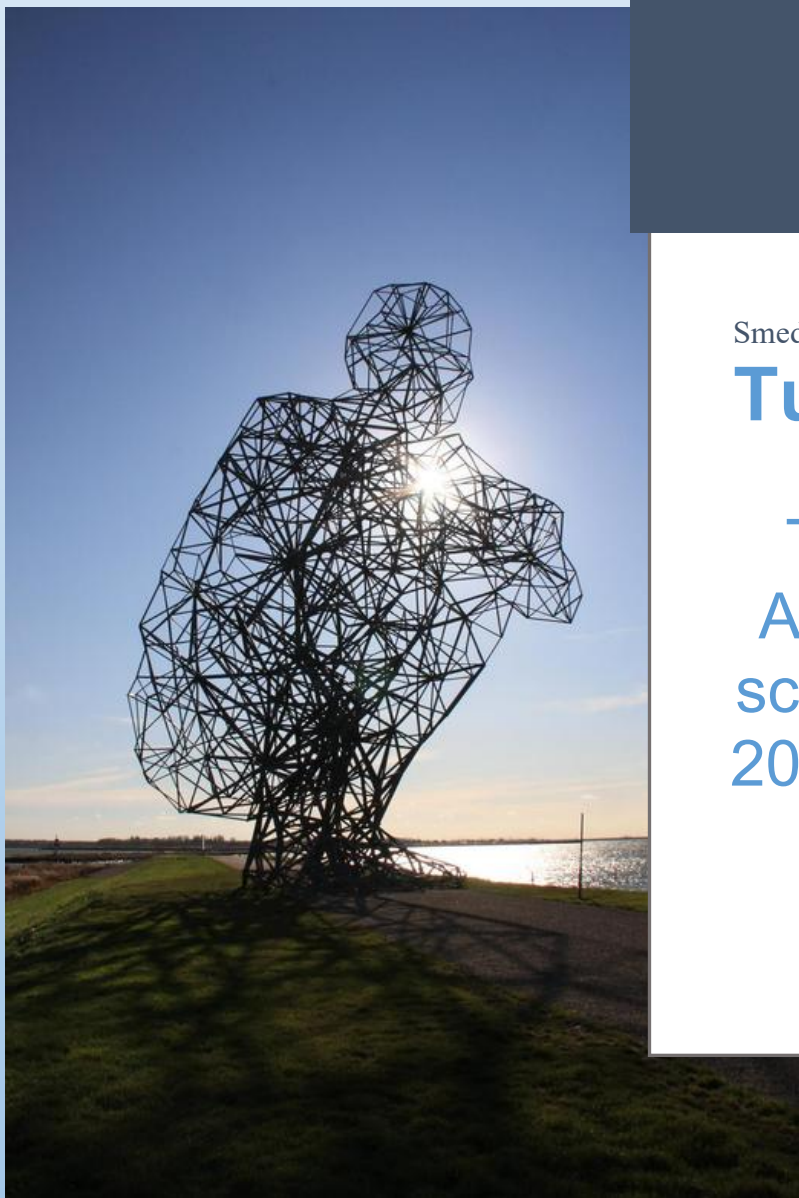

Smeden, GE van (Gerlinde)

Tussenevaluatie

Tussenevaluatie
Armoedebeleid en
schuldhulpverlening
2019-2022 Iedereen
Voorwaarts!

Inhoudsopgave

Inleiding	p. 2
Leeswijzer	p. 3
Armoedemonitor	p. 4
Hoofdstuk 1: Maatschappelijke effecten	
• Maatschappelijk effect 1: <i>Het voorkomen van armoedeproblematiek. Het verminderen van de overdracht van armoede van generatie op generatie</i>	p. 5
• Maatschappelijk effect 2: <i>Minder mensen ervaren financiële stress.</i>	p. 7
• Maatschappelijk effect 3: <i>Mensen met financiële stress worden tijdig en met passende hulp opgevangen</i>	p. 7
Hoofdstuk 2: Eindresultaat	p. 12
Bijlage I	p. 14
Bijlage II	p. 16

Inleiding

Gemeente Lelystad heeft in 2019 een nota vastgesteld om armoede en schulden in Lelystad te voorkomen en bestrijden. Dit plan heet: [Iedereen Voorwaarts!](#). Toen de nota in 2019 is vastgesteld ging het goed met de economie in Nederland, maar niet iedereen profiteerde van deze economische vooruitgang. Het is voor inwoners en hun gezinnen lastig om uit de cirkel van armoede en financiële problemen te komen. Armoede veroorzaakt stress en zorgt ervoor dat mensen niet kunnen meedoen met de samenleving. Met de nota armoedebeleid en schuldhelpverlening 2019-2022 proberen we de cirkel van stress te doorbreken. Mensen krijgen daardoor weer ruimte in hun hoofd en de mogelijkheid om weer naar de lange termijn te kijken. Met het beleid beogen we het volgende doel:

Door de uitvoering van het beleid m.b.t. Armoede en schuldhelpverlening bij te dragen aan een daling van het aantal mensen dat te maken heeft met armoede en/of schulden en de bijbehorende problematiek.

Corona

Inmiddels is de economische situatie in Nederland (en in de wereld) door corona ernstig gewijzigd. De crisis zorgt ervoor dat de werkgelegenheid afneemt en dat verschillende inwoners financieel in de knel komen. Welke gevolgen dit voor Lelystad zal hebben is op dit moment nog lastig te voorspellen. Uit berekeningen van het Nibud blijkt dat 1 op de 5 Nederlanders te maken krijgt met een inkomensterugval. Het grootste deel van hen krijgt te maken met een inkomensdaling van 30%.¹ Mensen zien op zo'n moment vaak maar één handelingsperspectief; een beroep doen op hun spaarrekening. Echter, niet iedereen heeft een buffer achter de hand om deze inkomensterugval op te vangen. Zo zijn inwoners met een laag uurloon of uurtarief kwetsbaar, zoals flexwerkers en ZZP'ers. Daarnaast nemen volgens het Nibud schulden bij jongeren toe (hierin zijn de studieschulden niet meegenomen).

Momenteel is er nog geen stijging te zien in het aantal aanmeldingen voor schulddienstverlening. Toch hebben professionals de indruk dat inwoners hun problemen (meer dan anders) voor zich uit schuiven. Inwoners kunnen door de beperkingen minder goed terecht bij bijvoorbeeld spreekuren en balies. We moeten mede daarom anticiperen op een toename in het aantal gebruikers in 2021 en op een toename in de complexiteit van de problematiek. Samen met de partijen wordt gewerkt aan een plan om met de huidige capaciteit zoveel mogelijk inwoners op een goede manier te kunnen helpen. Er wordt ingezet op betere onderlinge afstemming zodat een klant direct bij de juiste partij terecht komt. Daarnaast vinden

¹ Nibud: Een vijfde van de Nederlanders ervaart inkomensterugval - Nibud - Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

de voorbereidingen plaats voor het opstarten van de werkplaats financiën², waarin meer ruimte is om naar de gehele (complexe) situatie van de klant te kijken. Tot slot wordt ingezet op het aantrekken van meer vrijwilligers, zodat er voldoende handen vrij zijn om nieuwe klanten te begeleiden.

Naast de aanmeldingen voor de schulddienstverlening zijn ook het aantal aanvragen voor bijstand en bijzondere bijstand een goede indicator voor de (economische) situatie in Lelystad. Het aantal aanvragen voor bijstand is in 2020 met 300 aanvragen toegenomen ten opzichte van 2019. Echter zitten er bij deze aanvragen ook aanvragers die geen recht hebben op een uitkering. Het aantal daadwerkelijk toegekende aanvragen over 2020 is nog niet bekend (de laatste maanden van het jaar zijn nog niet verwerkt). Ook bij de bijzondere bijstand is in 2020 met 2609 aanvragen een lichte stijging te zien (2019: 2516 aanvragen).

Toeslagenaffaire

Naast de coronacrisis stond 2020 ook in het teken van de Toeslagenaffaire. Na veel onderhandelingen hebben gemeenten inzage gekregen in de gegevens van gedupeerden, zodat het mogelijk wordt hen proactief ondersteuning aan te bieden. Naar verwachting zijn we hier de komende maanden nog mee bezig. Ook moet nog duidelijk worden hoe de kwijtschelding van gemeentelijke vorderingen van gedupeerden uitgewerkt wordt. De VNG maakt hierover afspraken namens de gemeenten. Vervolgens zal dit vertaald moeten worden naar de Lelystadse situatie, zodat gedupeerden zoveel als mogelijk met een schone lei verder kunnen.

Effecten beleid

Het is goed om de doelen uit de nota Armoede en Schuldhulpverlening 2019-2022 onder de loep te nemen en een tussenstand op te nemen, zeker gezien de veranderde (financiële) situatie. Dit doen we aan de hand van de beoogde resultaten en maatschappelijke effecten die in de nota benoemd staan. Voor deze tussenstand is input gevraagd van inwoners en professionals. Inwoners konden reageren op een enquête, waarin gevraagd werd of ze bekend zijn met het lokale aanbod, of ze daarvan gebruik hebben gemaakt en hoe ze dat ervaren hebben. Onze partners in de stad zijn op verschillende onderdelen bevraagd, om te horen welke effecten zij zien van het gemeentelijk beleid. Daarnaast zijn de partners bevraagd over wat zij zien met betrekking tot de coronacrisis. De input is verwerkt in hoofdstuk 1 en 2.

Leeswijzer

In deze tussenevaluatie worden allereerst de cijfers weergegeven aan de hand van de armoedemonitor 2019. In hoofdstuk 1 wordt per maatschappelijk effect beschreven wat het resultaat is geweest van de afgelopen twee jaren. In hoofdstuk 2 wordt toegelicht in hoeverre het eindresultaat van de nota tot nu toe behaald is. In bijlage I is een overzicht te vinden van de doelen uit de nota armoede en schuldhulpverlening, die zijn opgesteld om de beoogde maatschappelijke effecten en het eindresultaat te behalen. In bijlage II is de enquête terug te vinden, die onder inwoners is uitgezet.

² Hiermee ontstaat de mogelijkheid om lichtere vormen van ondersteuning te bieden en het voorbereidende werk in de stabilisatiefase uit te voeren. De capaciteit schuldhulpverlening wordt hiermee verlicht. Daarnaast is het een goede mogelijkheid voor mensen die zorg- en hulpvaardig gedrag hebben en niet in schuldhulpverlening willen. De Werkplaats Financiën gaat als schakel fungeren tussen de inloopsprekuren en financiële gesprekken enerzijds en de schuldhulpverlening anderzijds.

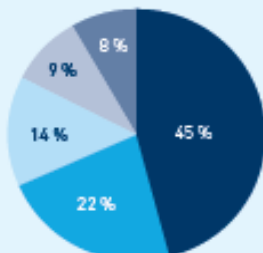
Armoedemonitor (cijfers 2019)

Verdeling naar wijk

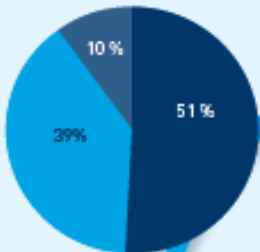
4 %	Stadshart
0 %	Buitengebied en overig
12 %	Kustwijk
15 %	Waterwijk- Landerijen
12 %	Zuiderzeewijk
3 %	Lelystad- Haven
15 %	Boswijk
14 %	Atolwijk
9 %	Havendiap
1 %	Waranda
15 %	Bolder

Verdeling naar type huishoudens

45 %	Alleenstaand
22 %	Eenoudergezin
14 %	Echtpaar
9 %	Gezin
8 %	Overig

Verdeling naar bevolkingsgroep

51 %	Autochtoon
39 %	Westers allochtoon
10 %	Nieuw-allochtoon

Lelystadse huishoudens
31.769

Minimahuishoudens naar inkomensgrens

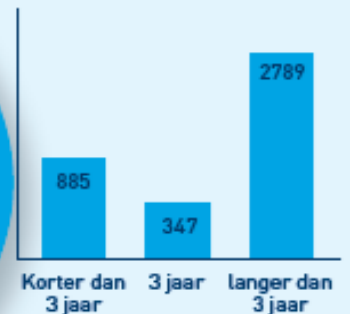
4.021
120% sociaal minimum

3.418
100% sociaal minimum

Kinderen in minima-huishoudens / overige huishoudens

2019	14,6%	85,4%
2018	15,3%	84,7%

Minimahuishoudens 120% sociaal minimum naar duur inkomen

Bijzondere bijstand

Jaartal	
2015	2376
2016	2955
2017	2515
2018	2430
2019	2410

Bijstand

Jaartal	
2015	2332
2016	2426
2017	2358
2018	2212
2019	2016

Kwijtschelding

76%

Individuele inkomens toeslag*

40%

*Doelgroep huishoudens met schoolgaande kinderen met inkomen 110 % sociaal minimum: 1136

*Doelgroep minima-huishoudens met inkomen 100% sociaal minimum voor 3 jaar of langer

Bereik regeling

Hoofdstuk 1: Maatschappelijke effecten

Maatschappelijk effect 1: Het voorkomen van armoedeproblematiek. Het verminderen van de overdracht van armoede van generatie op generatie.

De afgelopen twee jaren is veel inzet gepleegd om de cyclus van het doorgeven van armoede van generatie op generatie te doorbreken. Daarbij lag de focus op de pijlers gezondheidsachterstanden, onderwijsachterstanden/aansluiting werk en sociaal contact/meedoen voor kinderen en jongeren. Daarnaast heeft vanuit het armoedebeleid een intensivering plaatsgevonden op de aanpak laaggeletterdheid bij volwassenen. Er is ingezet op veel verschillende projecten, die niet allemaal benoemd kunnen worden. In deze tussenevaluatie wordt alleen ingegaan op de grote projecten/ ontwikkelingen.

Gezondheidsachterstanden

Als het gaat om gezondheidsachterstanden dan zien we dat vanuit verschillende (beleids)terreinen samen aan gezondheid gewerkt wordt. In de afgelopen twee jaar is met verschillende partijen een sluitend netwerk gerealiseerd door middel van het project Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG). Het netwerk levert een gezamenlijke bijdrage aan een gezonde leefomgeving voor kinderen/jongeren. In eerste instantie was JOGG voornamelijk gericht op de Bolder en Kustwijk. Van deze wijken is bekend dat het gemiddelde opleidingsniveau en inkomen op of beneden het Lelystads gemiddelde schommelt. De komende twee jaren wordt het focusgebied van JOGG uitgebreid naar scholen waarop veel kinderen uit minimagezinnen zitten. Dat betekent dat JOGG nog meer kinderen/jongeren bereikt die risico lopen op gezondheidsachterstanden.

Steeds meer scholen in Lelystad willen werken aan een gezonde leefstijl van hun leerlingen. Zo hebben meerdere scholen zich aangemeld voor de subsidieregeling vanuit de Gezonde School aanpak: gezonde relaties en seksualiteit. De Gezonde School aanpak is een integrale aanpak waarbij gezonde leefstijl een plek krijgt binnen het beleid en de uitvoeringspraktijk van een school. Vanuit JOGG wordt deze aanpak bij scholen gestimuleerd.

Onderwijsachterstanden

Ondanks de grote inzet op onderwijsachterstanden vraagt dit onderwerp nog steeds veel aandacht in Lelystad. De scholen en professionals/vrijwilligers maken zich zorgen over de achterstanden bij kinderen. Dit wil echter niet zeggen dat de inzet vanuit de projecten niet succesvol was. De projecten zoals Plustijd en School's Cool dragen volgens de professionals/vrijwilligers wel degelijk bij aan het verminderen van onderwijsachterstanden. Dit blijkt ook uit de evaluaties van de projecten. Daarnaast helpen deze projecten bij het doorgeleiden naar andere manieren van ondersteuning (zoals de jeugdfondsen).

De signalen over onderwijsachterstanden worden in het traject Lelystad Oost nadrukkelijk herkend. De data bevestigt ook dat het met de kinderen uit Oost relatief minder goed gaat dan met de andere kinderen in Lelystad. Dit komt met name terug in opleidingsniveau (instroomniveau voortgezet onderwijs), huishoudinkomen, beroep op hulpverlening en ervaren gezondheid. Veel van de achterstanden bij deze kinderen worden veroorzaakt doordat de situatie thuis die niet goed op orde is. Gezond en kansrijk opgroeien wordt daarom ook één van de drie pijlers binnen het project Lelystad Oost. Er worden gerichte interventies gepleegd op

1. De thuisbasis op orde;
2. Vergroten ontwikkelkansen voor kinderen;
3. Gezondheidsoffensief voor kinderen.

Daarnaast wordt vanuit het Onderwijsachterstandenbeleid (Oab) met ingang van schooljaar 2020-2021 extra ingezet op de bestrijding van (taalontwikkelings)achterstanden. Er is hiervoor vanuit het rijk extra financiering beschikbaar gesteld. Daarnaast heeft de gemeenteraad de doelgroep van het Oab vergroot, wat de mogelijkheid biedt om breed in te zetten op het

verminderen van onderwijsachterstanden. Daarnaast wordt ook vanuit de Gelijke Kansen Alliantie extra ingezet op onderwijsachterstanden. In dit kader is een project opgezet in de Waterwijk.

Sociaal Contact/ Meedoen

De jeugdfondsen spelen een belangrijke rol in het vergroten van het sociaal contact/meedoen van kinderen die opgroeien in minimagezinnen. Het bereik van de jeugdfondsen; Jeugdfonds Sport en Cultuur en st. Leergeld in Lelystad ligt redelijk hoog. Daarnaast verwijzen zij indien nodig door naar landelijke stichtingen zoals het Nationaal Fonds Kinderhulp of stichting Jarige Job.

	Aantal goedgekeurde aanvragen 2019
Jeugdfonds Sport en Cultuur	951
St. Leergeld	1579

Het bereik van het Jeugdfonds Sport en Cultuur komt mede door de grote groep enthousiaste intermediairs in en om Lelystad van rond de 400 personen. Zij observeren, signaleren en handelen daar waar nodig.

St. Leergeld heeft in deze tijd van corona snel weten te schakelen. Tijdens de sluitingen van de scholen werd pijnlijk duidelijk dat veel kinderen (uit minimagezinnen) niet beschikken over digitale middelen om onderwijs te volgen. St. Leergeld heeft in korte tijd veel laptops weten te verstrekken. Gemeente Lelystad heeft extra middelen beschikbaar gesteld om dit te kunnen financieren.

Intensivering aanpak laaggeletterdheid

ROC en Huis voor Taal zijn per 2020 samen aan de slag gegaan om de aanpak laaggeletterdheid te intensiveren. Daarbij richten zij zich specifiek op de doelgroep NT1 (laaggeletterden met een autochtone achtergrond) waarvoor de drempel om hulp te zoeken vaak hoog is. Deze doelgroep wordt met reguliere trajecten vaak niet bereikt. Doordat deze twee partijen ROC (formele taalscholing) en Huis voor Taal (non formele taalscholing) samen in hun communicatie naar buiten treden, ontstaat er één ingang voor inwoners. Medewerkers van deze organisaties zijn specifiek getraind om de doelgroep NT1 te bereiken en om het gesprek aan te kunnen gaan. Daarnaast zijn mogelijke vindplaatsen benaderd om het onderwerp onder de aandacht te brengen zoals huisartsen en het St. Jansdal. Daarbij is informatie over corona in duidelijke taal verspreid. Ook is aangegeven dat er een presentatie/training kan worden gegeven door Huis voor Taal en ROC over hoe je laaggeletterdheid kunt herkennen en waar je naar door kan verwijzen.

Dat het doorbreken van de intergenerationele overdracht vraagt om een lange adem, laten de huidige hardnekkige omstandigheden zien. De verwachting is dat corona en de bijbehorende maatregelen een negatief effect gaan hebben op bovenstaande pijlers. De coronacrisis kan wat betreft gezondheidsachterstanden zowel fysieke gevolgen hebben (minder bewegen) als wel psychische effecten (bijvoorbeeld eenzaamheid of verslaving). Daarnaast zien we dat dit jaar het aantal aanvragen voor het Jeugdfonds Sport en Cultuur lager zijn, door o.a. het (tijdelijk) stoppen van lessen bij (sport)verenigingen. Ook worden – door het tijdelijk sluiten van de scholen – effecten verwacht op het gebied van onderwijsachterstanden.

Op de volgende punten valt de komende twee jaren nog winst te behalen:

- Extra inzetten op communicatie over mogelijkheden inkomensregelingen en projecten. O.a. de informatie op de gemeentelijke website verbeteren en het intensiveren van het gebruik van social media.
- Samenwerking tussen (preventie)partijen extra versterken, waardoor ze elkaar (nog) makkelijker weten te vinden. Bijvoorbeeld de samenwerking tussen armoedeprojecten en aanpak laaggeletterdheid versterken.

Maatschappelijk effect 2: Minder mensen ervaren financiële stress.

De continue stress van armoede en/of schulden begrenst het doe-vermogen van mensen. Het doe-vermogen is het vermogen om in actie te komen, met tegenslag om te gaan en om vol te houden³. Door de continue stress van armoede wordt het lastiger om weloverwogen beslissingen voor de lange termijn te nemen. En dat terwijl juist deze lange termijn beslissingen essentieel zijn om de cirkel van armoede te doorbreken.

Een manier om financiële stress bij inwoners te verminderen is de Voorzieningenwijzer. Met behulp van een digitale checklist bekijkt een professional samen met de inwoner of een inwoner gebruik maakt van inkomensondersteunende regelingen waar hij/zij recht op heeft en of de inwoner de goedkoopste en meest passende nutsvoorzieningen en zorgverzekering heeft. Daarbij ondersteunt de professional de inwoner bij het aanvragen. De implementatie is een eind op weg. Zo hebben vier professionals de training Voorzieningenwijzer succesvol afgerond. In 2021 starten nog eens twee professionals met de training. Vanaf begin 2021 wordt de Voorzieningenwijzer bij inwoners ingezet.

Daarnaast wordt binnen de gemeente gewerkt aan Heldere Taal bij uitgaande formulieren, beschikkingen en brieven. Dit draagt eraan bij dat de (zelf)redzaamheid van inwoners wordt vergroot en de financiële stress wordt verminderd. Duidelijke taal maakt het bijvoorbeeld makkelijker om (inkomens)ondersteunende maatregelen aan te vragen. Momenteel wordt intern een uitvraag van verschillende brieven/formulieren gedaan. In 2021 gaat dit project van start en het streven is om volgend jaar minimaal 16 brieven/formulieren aangepast te hebben. Hierbij wordt ook gekeken naar ondersteunende middelen zoals filmpjes.

Een andere manier om te zorgen voor minder financiële stress is het toegankelijk(er) maken van inkomensondersteunende maatregelen. Vanuit de individuele inkomenstoeslag (IIT) werden inwoners die al een keer een goedgekeurde aanvraag hadden gedaan, opnieuw benaderd om een aanvraag te doen. Daarnaast is in 2020 ook de groep inwoners die op basis van beschikbare data mogelijk recht hadden op IIT benaderd. Deze inzet heeft geleid tot een respons van 1149 in 2020 ten opzichte van 842 inwoners in 2019. In totaal zijn in 2020 1426 aanvragen voor IIT goedgekeurd.

Maatschappelijk effect 3: Mensen met financiële stress worden tijdig en met passende hulp opgevangen.

Om te voorkomen dat mensen problematische schulden opbouwen is het belangrijk om zo vroeg mogelijk te signaleren wanneer mensen vastlopen met hun administratie en het betalen van rekeningen. Wanneer mensen eenmaal zijn vastgelopen en (problematische) schulden opbouwen, is het lastig om uit deze negatieve spiraal te komen. Mensen wachten gemiddeld 5 jaar met het zoeken van hulp⁴, daarom is de afgelopen twee jaar ingezet op een proactieve laagdrempelige benadering van inwoners met financiële stress.

Op tijd erbij-team/ vroegsignalering

Op 1 januari 2020 is het Op tijd erbij-team in Lelystad van start gegaan. Met behulp van de betaalachterstandlijsten van de sociale woningbouw, zorgverzekeraars en nutsbedrijven zijn inwoners met beginnende betaalachterstanden in beeld gebracht. De betaalachterstanden betreffen een achterstand tussen de 25 – 100 dagen en een minimale vordering van €100,- met uitzondering van water. De hulpverleners uit het Op tijd erbij-team gaan naar inwoners toe die een achterstand hebben bij twee organisaties, hierbij spreekt men van een match (of twee maanden achterstand bij één organisatie). Door de communicatie rondom het Op tijd erbij-team, is in de loop van 2020 Harmonisch Wonen ook aangesloten bij Op tijd erbij.

³ WRR (2017) 'Weten is nog geen doen'

⁴ Nibud *Vroegtijdige aanpak* via: www.nibud.nl/beroepsmatig/kennisgebieden/vroegsignalering/

In totaal zijn in 2020 319 matches doorgezet. MDF heeft hiervan 259 matches opgepakt.⁵ Niet alle matches worden opgepakt, omdat de inwoner bijvoorbeeld al bekend is bij de schulddienstverlening of er sprake is van meerdere personen op één huishouden met allen één achterstand.

Met de aanpassing van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (WGS) per 1 januari 2021 zijn alle partijen wettelijk verplicht om de betaalachterstanden aan te leveren.

Voorkomen huisuitzettingen

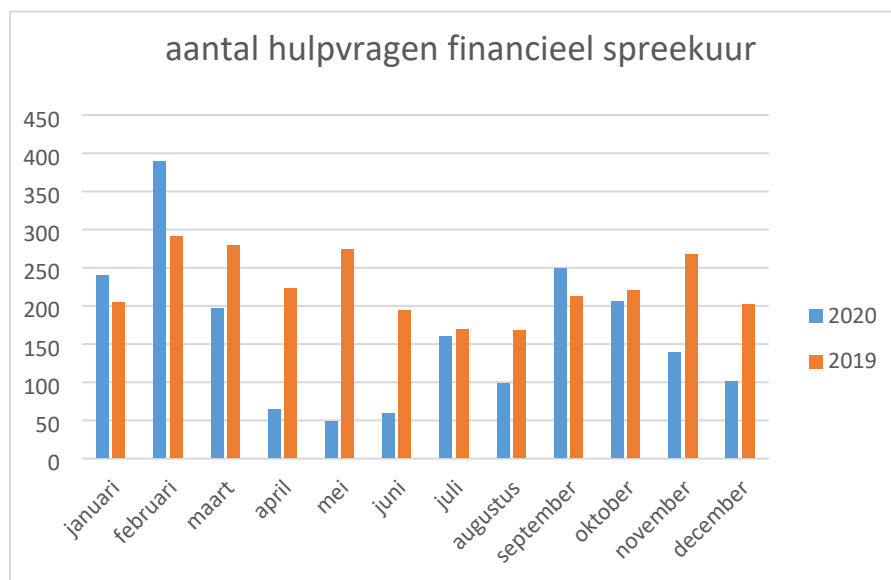
In de samenwerking Voorkomen Huisuitzettingen werken Centrada, schulddienstverlening, Leger des Heils en GGD samen om huisuitzettingen door betaalachterstanden te voorkomen. Wanneer een huurder met een achterstand niet reageert op de contactpoging van Centrada worden MDF, IDO en/of LdH ingezet om contact te leggen en (financiële) ondersteuning aan te bieden. Mochten ook zij geen contact kunnen krijgen, dan wordt de bemoeizorg van de GGD ingeschakeld. In veel gevallen kan een uitzetting voorkomen worden. In 2020 hebben slechts 9 uitzettingen plaatsgevonden, wat een verbetering is ten opzicht van 2019 (toen was sprake van 9 uitzettingen in de periode van eind februari tot eind december). In casusevaluaties gefaciliteerd door de gemeente worden knelpunten besproken. Hierin gaat het vooral om zorgmijders.

Financieel spreekuur (MDF)

De financieel spreekuren in de stad zijn de laagdrempelige inloop voor financiële en administratieve vragen van inwoners. Zij kunnen zonder afspraak binnenlopen. Het spreekuur wordt op 7 locaties verspreid over de stad georganiseerd. Vrijwilligers bemannen de spreekuren, professionals fungeren als achterwacht en vraagbaak.

Ten tijde van corona zijn de spreekuren deels open gebleven, maar is ook veel ingezet op andere vormen van contact (telefonisch of via whatsapp). Voor een deel van de gebruikers bleek dit goed te werken. Toch bleef een fysieke inloop noodzakelijk voor diegenen die geen telefoon hebben of over onvoldoende vaardigheden beschikken om hun vraag telefonisch of digitaal te stellen.

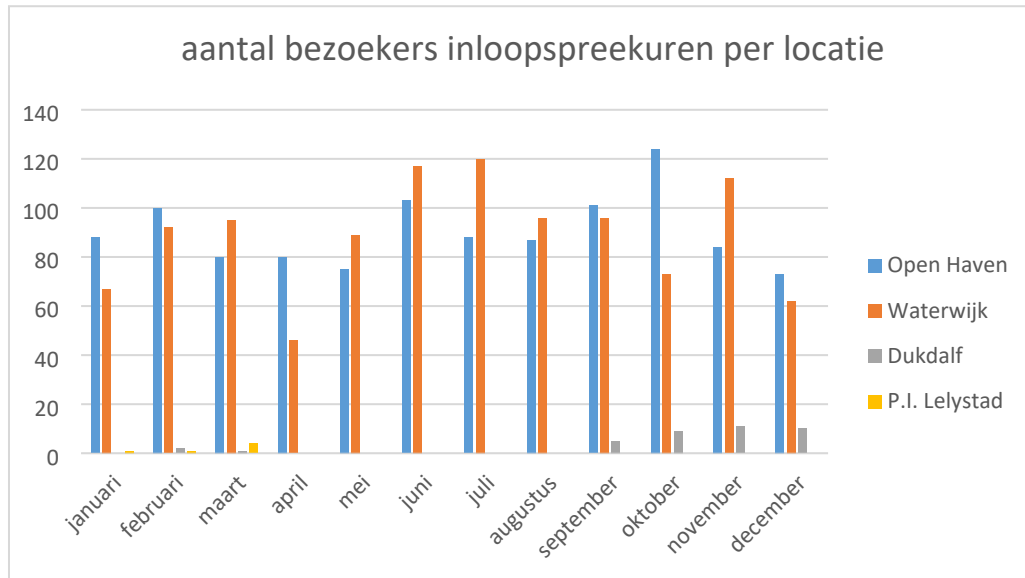
De afname in het aantal hulpvragen bij de financieel spreekuren in 2020 is te verklaren door de beperkte openstelling door de corona beperkingen.

Inloopsprekuren (IDO)

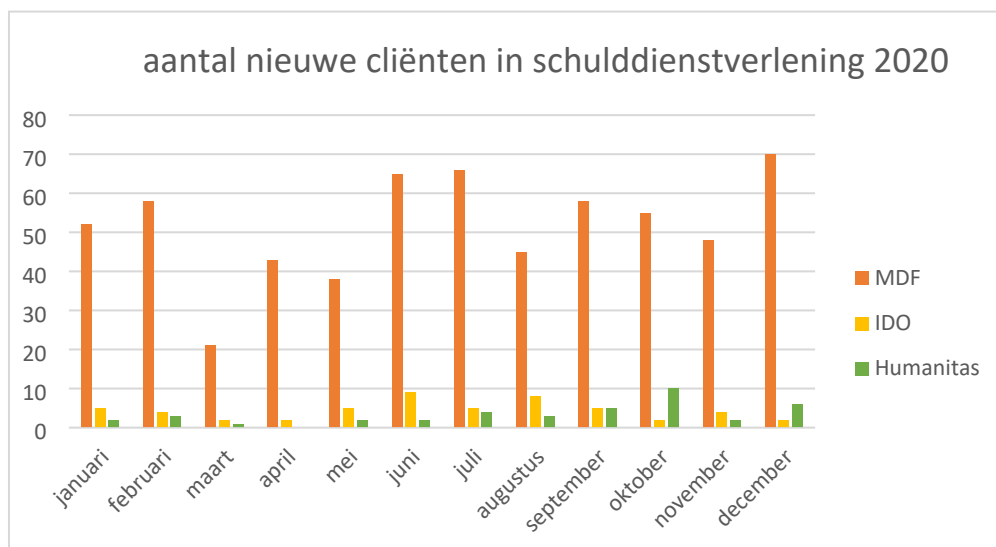
Ook het IDO organiseert op verschillende locaties inloopsprekuren waar inwoners met allerlei vragen kunnen binnenlopen. Vooral de meest kwetsbare inwoners maken gebruik van deze mogelijkheid. Een aanzienlijk deel van de vragen zijn van financiële of administratieve aard. Ten tijde van corona zijn de inloopsprekuren zoveel als mogelijk open gebleven zodat inwoners niet uit beeld zouden raken.

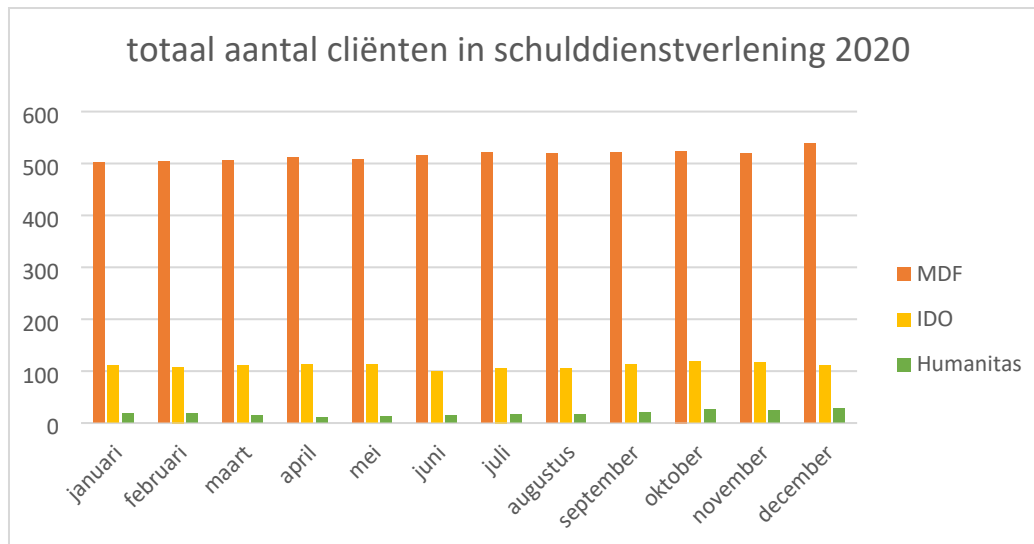
⁵ Dit zijn de cijfers tot november 2020, de gegevens over december zijn hier nog niet in meegenomen.

Doorontwikkeling van de schulddienstverlening

In de afgelopen 2 jaar is ingezet op een verdere intensivering van de samenwerking tussen de partijen die in Lelystad de schulddienstverlening uitvoeren. Dit zijn MDF, IDO en Humanitas Thuisadministratie. Eens in de 6 weken overleggen de partijen met de gemeente, waarbij het gebruik van de dienstverlening nadrukkelijk wordt gemonitord. Tevens vindt er met ingang van 2021 ieder kwartaal een bestuurlijk overleg plaats tussen de drie organisaties en de wethouder armoede en schulddienstverlening.

De partijen geven aan dat de onderlinge samenwerking en interne doorverwijzing zijn verbeterd. Het gaat sneller. Vooral voor cliënten met zwaardere problematiek is dit nuttig. Zij worden nu sneller/beter geholpen. Waar in het verleden één organisatie zich op een cliënt bleef richten en er daarmee minder slagkracht was, worden nu sneller de andere organisaties ingeschakeld waardoor er meer ondersteuning voor cliënten is.

Volgens de partijen is op de volgende onderdelen nog winst te behalen:

- Meer inzet op integrale monitoring van effecten en resultaten (inclusief het opsporen van uitval);
- Outreachende werkwijze blijkt succesvol (zoals bij samenwerking Voorkomen Huisuitzettingen) en kan nog meer ingebed worden in de reguliere aanpak;
- Data kan breder ingezet worden voor integrale schuldhulpverlening⁶ (momenteel enkel ingezet voor vroegsignalering van kortdurende betaalachterstanden);
- Communicatie naar inwoners kan structureler;
- De toegankelijkheid kan verbeterd worden (door drempels te verlagen en toe te werken naar een gezamenlijke toegang).

Werkplaats financiën

In de komende twee jaren willen partijen toewerken naar een werkplaats financiën waarin MDF, IDO en Humanitas Thuisadministratie alle drie vertegenwoordigd zijn en er meer tijd beschikbaar is voor inwoners en hun hulpvraag. Dit is te beschouwen als een aanvulling op de financieel spreekuren en inloopsprekuren en de opmaat naar een gezamenlijke toegang. Door deze constructie kan meer integraal naar de (vaak complexe) problematiek gekeken worden, beoordeeld worden waar een inwoner het best geholpen is en wordt de capaciteit van de partijen zo efficiënt mogelijk ingezet. De werkplaats financiën biedt ruimte om vanuit de gewenste grondhouding naast de klant te staan en vanuit zijn/haar leefwereld te werken aan een verbeterde situatie.

Scholen van overige professionals

Naast de schulddienstverleningsprofessionals spelen overige professionals en vrijwilligers ook een rol in het signaleren van (beginnende) financiële problemen en het toeleiden naar financiële ondersteuning. Belangrijke partners hierin zijn bijvoorbeeld de huisartsen, het JGT en het SWT. De afgelopen twee jaar zijn met name de medewerkers van het SWT extra gewezen op de training Inzicht in armoede. Dit was terug te zien in het aantal aanmeldingen voor de training. In

⁶ Ook signalen zoals bijvoorbeeld de lijst van de bronheffing (langdurige achterstanden bij de zorgverzekering) zou mogelijk gebruikt kunnen worden op inwoners pro actief ondersteuning aan te bieden. Voor de vroegsignalering in het kader van het Op tijd erbij-team mogen enkel achterstanden tot 100 dagen oud gebruikt worden.

deze training krijgen professionals/vrijwilligers meer informatie over wat armoede met mensen doet, hoe ze het gesprek kunnen aangaan en welk ondersteuningsaanbod er in Lelystad is.

In de komende periode willen we inzetten op het faciliteren van gemeente medewerkers als het gaat om het voeren van het gesprek over geld. Wanneer inwoners aankloppen voor een regeling zou altijd ook gevraagd moeten worden hoe iemands financiële situatie is, zodat tijdig verwezen kan worden naar de schulddienstverlening.

Voortgang Budgetbeheer Op Maat

In de subsidiebeschikkingen 2020 en 2021 aan MDF, die voor ons Budgetbeheer Op Maat (BOM) uitvoert, zijn aanvullende kaders opgenomen om de doorlooptijd en uitstroom te bevorderen. De aanvullende kaders sluiten aan bij het onderzoek dat in 2018 is uitgevoerd naar de effectiviteit van BOM. Daar bovenop wordt extra gemonitord of de juiste doelgroep gebruik maakt van dit product. Er is namelijk het vermoeden dat de doelgroep die gebruik maakt van het product vaak minder leerbaar is dan oorspronkelijk gedacht (bij aanvang van het project). Voor een deel van de gebruikers is uitstroom naar zelfstandigheid niet realistisch. In 2021 wordt bekeken hoe we met het product verder gaan.

Budgetbeheer bij Kwintes

In 2020 ontvingen we signalen dat de complexe GGZ doelgroep die Ondersteuning Thuis (OT) ontvangt eigenlijk meer financiële begeleiding nodig heeft dan regulier geboden binnen het product OT. De doelgroep past vanwege de GGZ problematiek niet in BOM bij MDF. Om uitstroom naar beschermingsbewind te voorkomen hebben we in 2020 gekozen om budgetbeheer voor deze doelgroep als pilot door Kwintes uit te laten voeren. Kwintes heeft budgetconsulenten in dienst die beschikken over GGZ expertise en voldoet als organisatie aan de eisen om budgetbeheer uit te voeren. Omdat de resultaten goed zijn (cliënten krijgen integrale en doorlopende ondersteuning van hulpverleners die bekend zijn met hun problematiek, waardoor onnodige inzet van beschermingsbewind wordt voorkomen, inwoners zoveel mogelijk zelfredzaam blijven en uitstroom naar zelfstandigheid waar mogelijk wordt gerealiseerd), wordt dit project voor 2021 voortgezet als incidentele opdracht. Er wordt gekeken of dit aanbod vanaf 2022 structureel kan worden gemaakt.⁷

Beschermingsbewind en Adviesrecht voor gemeenten

Er is een overlegstructuur opgestart met de grootste bewindvoeringskantoren, waarin we (aansluitend op het Adviesrecht) inzetten op een verbeterde samenwerking en toewerken naar een convenant. In dit convenant worden afspraken gemaakt over de kwaliteit van de dienstverlening, opdat inwoners passend en goed geholpen worden als ze onder bewind komen te staan. De gemeente krijgt dan de mogelijkheid om te verwijzen naar de convenantpartijen als preferente partijen voor bewindvoering. In het overleg met de bewindvoeringskantoren wordt bekeken of het overige (voorliggende) aanbod aan inwoners met financiële problemen volstaat. BOM is een voorbeeld van de producten die daarin beoordeeld zullen worden. Naar verwachting zal een convenant eind 2021 gereed zijn.

Capaciteit vergroten

Gezien de verwachte schuldengolf door de coronacrisis bereiden de partijen zich voor op een toename in het aantal klanten. Gezamenlijk wordt gewerkt aan een plan om de capaciteit te vergroten door deze slimmer in te zetten. Belangrijk aspect daarin is goede afstemming en doorverwijzing en de inzet van vrijwilligers.

Landelijk wordt de werkwijze Collectief Schuldregelen uitgerold, welke ook een rol kan spelen in het verkorten van de doorlooptijden. Collectief Schuldregelen is gebaseerd op het inzetten van saneringskredieten⁸ en het vooraf maken van afspraken met landelijke schuldeisers, zodat zij

⁷ De bekostiging is vanuit de Bijzondere Bijstand, omdat kosten voor beschermingsbewind worden voorkomen.

⁸ Bij een saneringskrediet verstrekt de kredietbank een bedrag als aflossing van de schuld aan de schuldeisers. De hoogte van dit bedrag is gebaseerd op de aflossingscapaciteit van de klant. De kredietbank blijft vervolgens als enige schuldeiser over. Daarmee is de schuldsituatie overzichtelijk voor de klant, wat rust geeft. Na het aflossen van de schuld bij de kredietbank is de klant schuldenvrij.

direct akkoord gaan met een betalingsvoorstel. Samen met de schuldhulpverlening zijn we in gesprek gegaan met de NVVK om te bekijken of Collectief Schuldregelen ook voor Lelystad interessant is. Na deze gesprekken geven de schuldhulpverleningspartijen aan dat de werkwijze nu nog niet interessant is voor onze lokale situatie. De schuldeisers die voor ons relevant zijn (m.a.w. waarmee het moeite kost een schuldregeling te treffen, voornamelijk landelijke banken), zijn namelijk nog niet aangesloten. Verder wordt in Lelystad nu al zoveel als mogelijk met saneringskredieten gewerkt, zodat inwoners zo snel mogelijk stressvrij zijn. Wanneer het landelijk Waarborgfonds beschikbaar komt, welke door het Rijk is aangekondigd⁹, zal het voor nog meer klanten mogelijk zijn een saneringskrediet te verstrekken. Zodra de voor ons relevante schuldeisers zijn aangesloten en het Waarborgfonds beschikbaar is zullen we ook in Lelystad starten met Collectief Schuldregelen.

Jongeren en schulden

In 2020 is een onderzoek naar jongeren en schulden afgerond door het Verwey-Jonker instituut. Het onderzoek wijst uit dat er ruim 180 jongeren in beeld zijn bij de organisaties in Lelystad. Uitgegaan van landelijke gemiddelden, vertaald naar de Lelystadse situatie, komt dit ongeveer overeen met het verwachte aantal jongeren in Lelystad met problematische schulden. Daarnaast laten landelijke cijfers zien dat er een grote groep niet in beeld komt. Dit betreft 70% van de groep jongeren met schuldenproblematiek. Voor Lelystad zou dit betekenen dat naast de 180 jongeren die in beeld zijn, ongeveer 630 jongeren met schulden niet in beeld zijn.

De jongeren die in beeld zijn hebben een leeftijd tussen 18 en 27 jaar. Zij hebben over het algemeen 1 tot 5 schuldeisers (met uitschieters naar >16). De meest voorkomende schulden zijn studieschuld, betalingsachterstanden vaste lasten, te veel ontvangen toeslagen. De hoogte van de totale schuldenlast bedraagt gemiddeld € 500 tot € 5.000 (met uitschieters naar € 20.000).

Het onderzoek wijst verder uit dat het ondersteuningsaanbod in Lelystad divers en complementair is. Zowel organisaties met een focus op financiën als partijen met een focus op zorg/ondersteuning zijn betrokken bij jongeren met schulden en nemen de financiële problematiek mee in hun aanpak. Wat beter kan is het volgende:

- Partijen zouden elkaar graag regelmatig treffen om goed op de hoogte te blijven van ieders aanbod. De gemeente kan dit faciliteren.
- Het aanbod kan nog dichterbij de jongere worden aangeboden. Nu moet een jongere in veel gevallen op een kantoor komen voor ondersteuning. Dit zou ook kunnen op scholen, ontmoetingsplekken of bij jongeren thuis. Dit vraagt om een andere manier van werken van hulpverleners en organisaties.
- Er zou meer gecommuniceerd kunnen worden over het aanbod voor jongeren, zodat zij zelf in een eerder stadium hulp zoeken. De communicatie moet aansluiten bij de leefwereld van jongeren.

In 2021 en 2022 gaan we aan de slag met deze verbeterpunten.

Beeldvorming

In onze communicatie is de boodschap dat financiële problemen iedereen kunnen overkomen leidend. Schulden zijn zelden iemands eigen schuld, maar zijn vaak het gevolg van wat je in je leven overkomt. In de uitingen zijn we alert op positieve formuleringen en roepen we mensen op om op tijd hulp te zoeken. Voor 2021 wordt een brede communicatiecampagne opgezet om te zorgen dat mensen (die door de coronacrisis zijn geraakt) tijdig gebruik maken van het aanbod. Hierin is speciale aandacht voor jongeren, flexwerkers en ondernemers. Daarnaast is in januari 2021 een specifieke campagne voor gedupeerden van de Toeslagenaffaire gestart.

Hoofdstuk 2: Eindresultaat

In de nota Armoede en schuldhulpverlening is het volgende eindresultaat gesteld: Door de uitvoering van het beleid m.b.t. Armoede en schuldhulpverlening bij te dragen aan een daling van het aantal mensen dat te maken heeft met armoede en/of schulden en de bijbehorende problematiek.

⁹ Zie: [Kamerbrief+Steun-+en+herstelpakket.pdf](#)

Als we kijken naar de Armoedemonitor 2019 zien we dat zowel het aantal inwoners in armoede (14,1% naar 12,5%), als het aantal kinderen dat in armoede opgroeit (15,3% naar 14,6%) iets is gedaald. Verder zien we dat het gebruik van regelingen toeneemt en dus dat steeds meer inwoners weten waar ze recht op hebben en hiervan gebruik maken.

Tegelijkertijd realiseren we ons dat de coronacrisis ervoor zorgt dat meer mensen een onzeker inkomen hebben en te maken zullen krijgen met financiële problemen. Voor de komende twee jaren zal het tegengaan van een stijging van het aantal mensen in armoede/schulden mogelijk het hoogst haalbare zijn, waarbij er speciale aandacht is voor financieel kwetsbare groepen, zoals jongeren, flexwerkers en zzp'ers.

De afgelopen twee jaar hebben laten zien dat een outreachende, laagdrempelige aanpak van armoede en schulden werkt. Door middel van een proactieve benadering nam het gebruik van inkomensregelingen toe en met het Op tijd erbij-team (vroegsignalering van betaalachterstanden) werden inwoners eerder bereikt. Daarbij zorgde de continuering van het bestaande beleid ervoor dat de samenwerking tussen organisaties versterkt werd. De komende twee jaren worden deze bevindingen gebruikt om de verwachte toestroom van armoede en schulden het hoofd te kunnen bieden. Voor de komende twee jaren is er extra aandacht communicatie (o.a. ondersteuningsmogelijkheden voor specifieke doelgroepen), de toegankelijkheid van de ondersteuning en een verbreding van de samenwerking met private partijen. Verder wordt gewerkt aan het borgen van de verbeterde samenwerking tussen de schulddienstverleningspartijen en het werken vanuit de gewenste grondhouding¹⁰.

¹⁰ Naast de inwoner staan, zodat schaamte zo min mogelijk belemmerend is in het ontvangen van financiële ondersteuning. Door naast de inwoner te staan wordt het ook mogelijk de volledige situatie van de inwoner in beeld te krijgen en problemen meer duurzaam op te lossen.

Bijlage I: Stand van zaken doelstellingen nota armoedebeleid en schuldhulpverlening

Doelstelling	Behaald	Bijzonderheden	Gereed
<i>Het voorkomen van armoedeproblematiek. Het verminderen van de overdracht van armoede van generatie op generatie.</i>			
De komende vier jaar wordt het bestaande armoede- en schuldhulpverleningsbeleid gecontinueerd. Waarbij er sterk ingezet wordt op het bestrijden van de risicofactoren van armoede en de doorontwikkeling van schulddienstverlening.		Het beleid is gecontinueerd, waarbij lopende initiatieven/projecten continue worden doorontwikkeld. NB: Negatief effect van corona(maatregelen) op pijlers armoedebeleid verwacht.	Doorlopend
<i>Redzaamheid</i>			
De komende vier jaar wordt in kaart gebracht op welke voorzieningen mensen in armoede een beroep kunnen doen en hoe de toegang tot deze voorzieningen makkelijker kan worden gemaakt.		Er zijn stappen gezet om de toegang tot (inkomens)ondersteunende maatregelen gemakkelijker te maken, dit is terug te zien in het bereik van de individuele inkomenstoeslag 2020. Dit wordt de komende twee jaar uitgebreid naar andere regelingen.	2022
De komende vier jaar wordt in samenhang met (lokale) externe partijen extra ingezet op de aanpak van laaggeletterdheid. Een belangrijk onderdeel van deze aanpak wordt de leesbaarheid van uitgaande- en digitale stukken vanuit de gemeente Lelystad, zoals formulieren, beschikkingen en brieven. Daarnaast wordt in de aanpak vermeld hoe gebruik wordt gemaakt van 'vindplaatsen van laaggeletterdheid'		In 2021 worden minimaal 16 uitgaande brieven/formulieren aangepast naar b1 taalniveau. Hierdoor neemt de leesbaarheid van de stukken toe. Daarnaast wordt gekeken wat er nog meer nodig is op het gebied van heldere taal. In 2021 wordt het project intensivering aanpak laaggeletterdheid door Huis voor Taal en ROC afgerond.	2021-2022 2021
<i>Vroegsignalering</i>			
In 2019 wordt een aanpak ontwikkeld voor het inzetten van data ten behoeve van vroegsignalering. In dit plan is de data van nutsbedrijven, woningbouw en zorgverzekeraars een middel om proactief naar mensen toe te gaan, in plaats van af te wachten tot mensen zelf aan de bel trekken.		In 2020 is het Op tijd erbij-team van start gegaan. Zij gaan proactief naar inwoners met betaalachterstanden toe. NB: Vanaf 2021 zijn gemeenten door een wetswijziging in de Wgs verplicht om opvolging te geven aan alle achterstandssignalen. Dit gebeurt door middel van een brief, e-mail of telefonisch contact.	2020

Met partners, zoals de Sociaal Wijkteams en Jeugd- en Gezinstteams, wordt onderzocht of medewerkers – die bij mensen thuis komen of met hun werkzaamheden met hen in contact komen – een actieve rol kunnen vervullen in het signaleren van (beginnende) financiële problemen en het toeleiden naar financiële ondersteuning.		De afgelopen twee jaar hebben verschillende professionals en vrijwilligers deelgenomen aan de basistraining en vervolgtraining Inzicht in Armoede. Tijdens deze training wordt meer expertise gekregen over het signaleren van armoede en hoe te handelen. De komende twee jaar wordt gekeken hoe partners en gemeente medewerkers een nog actievere rol kunnen vervullen in het signaleren van financiële problematiek.	2021-2022
<i>Maatwerk</i>			
In 2019 wordt een voorstel uitgewerkt waarin staat beschreven op welke manier Budgetbeheer Op Maat vanaf 2020 wordt voortgezet. Dit voorstel komt tot stand in samenwerking met de lokale schuldhulpverleningspartijen en (een vertegenwoordiging van) bewindvoeringskantoren. Tevens wordt, op basis van de dan ontwikkelde wetgeving inzake het Adviesrecht aan gemeenten bij Beschermingsbewind, gecombineerd met in het land opgedane ervaringen, een Lelystadse invulling van dit adviesrecht ontwikkeld.		Voor 2020 en 2021 zijn aanvullende kaders opgenomen in de beschikking aan MDF. We beoordelen in 2021 of het product aansluit bij de beoogde doelgroep, zodat bepaald kan worden hoe het project vervolg moet krijgen. Met de bewindvoeringskantoren wordt toegewerkt naar een convenant. Dit is de Lelystadse invulling van het Adviesrecht.	2021 2021
<i>Toegang tot financiële ondersteuning</i>			
In 2019 wordt onderzocht hoe de financiële ondersteuning nog beter kan worden ingezet, om zodoende aan de voorkant meer en meer adequaat (beginnende) problemen af te vangen. Hierbij wordt de rol van de Financieel Spreekuren meegenomen. Vanwege de toenemende vraag en toenemende complexiteit van de vraag, wordt voorgesteld om na te gaan of de spreekuren langer kunnen open staan en om een half fte sociaal raadslieden toe te voegen aan deze spreekuren.		We ontwikkelen de werkplaats financiën, waarin inwoners adequaat en integraal geholpen kunnen worden. De bezuinigingsvoorstellen uit de Aanpak Sociaal Domein 2021 e.v. bieden geen ruimte voor extra capaciteit sociaal raadslieden.	2021-2022
In 2019 wordt in kaart gebracht wat de mate en inhoud van de (problematische) schuldenproblematiek onder jongeren is. Een ander aspect dat wordt aangepakt is de		Onderzoek is afgerond in 2020. De aanbevelingen worden in 2021 en 2022 opgepakt. Er wordt voor een communicatieplan opgesteld voor de	2020 2021

beeldvorming en suggestie die van begrippen uitgaat. Dit wordt in 2019 nader uitgewerkt.		doorlopende communicatie naar verschillende doelgroepen.	
<i>Nieuwe verbanden</i>			
De komende vier jaar wordt (extra) ingezet op de publieke-private samenwerking, om kennis uit te wisselen en bestaande initiatieven te versterken. Daarnaast worden spelers, die tot op heden niet noemenswaardig in samenwerkingsverbanden actief zijn, uitgenodigd om op zoek te gaan naar mogelijkheden voor afstemming en versterking van de aanpak van armoede en schulden in Lelystad. Het uitgangspunt hierbij is dat deze versterking plaatsvindt binnen de bestaande beschikbare gemeentelijke budgetten.		In 2021 zijn de voorbereidingen voor de Moedige Dialoog gestart. De Rabobank heeft hierin het voortouw genomen. De Moedige Dialoog is een samenwerkingsverband dat wordt samengesteld met zowel publieke als private partijen. Met als doel om gezamenlijk op te trekken in het bestrijden van armoede en schulden. In de loop van dit jaar moet dit verder vorm gaan krijgen.	2021

Bijlage II: Enquête inwoners

1. Woont u in Lelystad? Zo ja: vervolgvragen. Zo nee: U kunt niet meedoen aan het onderzoek. Dit is alleen voor mensen die in Lelystad wonen.
2. Wat is uw leeftijd?
3. Inkomen door:
 - volledige baan
 - parttime werk
 - eigen zaak
 - uitkering (bijvoorbeeld bijstandsuitkering, WW, WIA)
 - anders, namelijk
4. Heeft u op dit moment minder geld? Zo ja: Komt dit door Corona?
5. Verwacht u dat u het komende jaar geldproblemen krijgt? Zo ja, waarom is dat? (Meerdere hokjes met aankruis mogelijkheden geven, zoals verlies baan, scheiding, minder inkomen, anders, namelijk)
6. Weet u waar u terecht kunt met vragen over geld of administratie? Zo ja, waarom hier? Zo nee, hoe kunnen wij u hiermee te helpen?
7. Heeft u in de afgelopen twee jaar hulp gehad om van uw schulden af te komen? (bijvoorbeeld bij MDF, IDO of Humanitas Thuisadministratie)
Zo ja: wat vond u van die hulp? Zo nee, waarom heeft u geen hulp gehad?
8. Heeft u in de afgelopen twee jaar gebruik gemaakt van minimaregelingen? (bijvoorbeeld Jeugdfonds Sport en Cultuur, stichting Leergeld, bijzondere bijstand, individuele inkomenstoeslag) Zo ja: wat vond u daarvan? Zo nee: waarom niet?
9. Heeft u nog tips of opmerkingen voor de gemeente die ons helpen bij het bestrijden van armoede en schulden in Lelystad?